

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	บทบาทของผู้หญิงในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรม ในชุมชนภาคเหนือ	
ชื่อผู้เขียน	นายสุนันท์ ไชยสมภาร	
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.พศิน แดงจวง	ประธานกรรมการ
	อาจารย์ ดร. เคน แคมป์	กรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ เปลียนผดุง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงในการสืบทอดความเชื่อ และพิธีกรรมในชุมชนภาคเหนือ และปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้หญิงมีบทบาทในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมในชุมชน การวิจัยนี้เป็นแบบเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่อาศัยกับชาวบ้านในชุมชนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และเป็นทางการ และเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์และแยกแยะเป็นหมวดหมู่นำเสนอโดยการบรรยาย และการสรุปเชิงวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผู้หญิงในชุมชนเมืองสาทรหลวงมีบทบาทในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมอย่างโดดเด่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทในการสืบทอดดังกล่าวเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนอย่างแนบแน่น โดยมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างความเชื่อทางพระพุทธศาสนากับความเชื่อพื้นบ้าน ได้แก่ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องบาป-บุญ และความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้หญิงมีบทบาทในการสืบทอดในการถ่ายทอดความเชื่อดังกล่าวโดยผ่านพิธีกรรมและการกล่อมเกลตาในครอบครัว

พิธีกรรมและการกล่อมเกลตาที่ผู้หญิงมีบทบาทได้แก่ กิจกรรมการทำบุญในรอบปี การเลี้ยงผี การสะเดาะเคราะห์ การทำบุญ การอบรมขัดเกลตาบุตรหลานในการดำเนิน

วิถีชีวิตประจำวัน โดยการเตรียมเครื่องประกอบพิธีกรรมร่วมกัน และพานุตรหลานเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ ของครอบครัวและชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้หญิงมีบทบาทในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมได้แก่ ความเชื่อและประเพณีปฏิบัติที่มีการปฏิบัติภายในชุมชนที่มีการสืบทอดกันมา บทบาทของผู้หญิงในครัวเรือนและบทบาททางสังคม และอาชีพงานหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงอยู่กับบ้านมีเวลาสำหรับการเอาใจใส่และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ที่กล่าวมานี้ผู้หญิงมีบทบาทอย่างสำคัญในฐานะผู้ปฏิบัติซึ่งเท่ากับเป็นการถ่ายทอดความเชื่อและการปฏิบัติแก่บุตรหลาน และบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่สนับสนุนบทบาทของผู้หญิงในการถ่ายทอดความเชื่อ ได้แก่ องค์กร ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน และสถานศึกษาในการให้ผู้หญิงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีกรรมและถ่ายทอดแก่เยาวชน

Thesis Title Women's Roles in the Transmission of Beliefs and Rituals in Northern Communities

Author Mr.Sunon Chaisompan

M.Ed. Nonformal Education

Examining Committee

Assoc.Prof.Dr.Phasina Tangchuang Chairman

Lect.Dr.Ken Kamp Member

Asst.Prof.Yongyudh Plianpadung Member

Abstract

This thesis investigated the role of Northern community women in transmitting community beliefs and rituals as well as the factors enabling or conducive to the performance of such role. In conducting this investigation, a qualitative one, the researcher spent sometime living in the community and attempting to establish good relationship with community members. Data collection took the forms of participant and nonparticipant observations, group discussions, formal and informal interviews, relying on the participatory community appraisal technique. Collected data were subsequently cross-checked, classified, analyzed, and descriptively and analytically presented based on predetermined conceptual frameworks.

Findings were as follows:

Muang satr Luang community women were found to have been performing quite an active and predominant role all along in the transmission process. Such role performance was intimately and harmoniously linked with community members' way of life combining Bhuddhistic beliefs with such folk ones as animism, supernaturalism, and the existence of sins and merits. They performed their role via family rituals and socialization events such as annual

merit-making activities, spirit feeding, unleashing bad lucks, occasional merit making, routine offspring-related socialization, etc. In the process, they involved their offspring and other family members in the preparation and arrangement of ritual stuff as well as actually involved them in various family and community rituals.

Enabling factors were found to have comprised beliefs and traditions long held and continuously observed within the community. The women's family and social roles as well as their cottage industry-related occupations enabled them to spend time at their homes, pay attention to, and actually participated in various community activities on a regular basis. In brief, they had an important role as active actors in the transmission process. Moreover, community leaders, organizations and religious leaders as well as educational institution(s) were found to have positively enabled them to both take part in various rituals and transmitting them to their offspring and general community youth.